

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

ALŽBĚTA HORÁKOVÁ

III. ročník – kombinované studium

Obor: Speciální pedagogika předškolního věku

KOMPARACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA V ČESKÉ A POLSKÉ REPUBLICE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Eva Šmelová, PhD.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedené prameny a literatury.

V Novém Jičíně dne 28. 6. 2011

.....

Děkuji doc. PhDr. Evě Šmelové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci.

Obsah

Úvod	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Vymezení pojmu kurikulum	7
2 Historie českého kurikula	8
2.1 Historie českého předškolního kurikula před rokem 1945	8
2.2 Historie českého předškolního kurikula v období 1945 – 1989	10
3 Systém předškolního vzdělávání od roku 1989 po současnost	13
3.1 Současný systém předškolního vzdělávání v ČR	13
3.2 Obecné cíle vzdělávací soustavy	14
4 Alternativní formy předškolního vzdělávání	18
4.1 Pedagogika Marie Montessori	18
4.2 Program Škola podporující zdraví	19
4.3 Program Začít spolu	21
5 Historie a současnost polského vzdělávání	24
5.1 Tradice polského vzdělávání	24
5.2 Současné polské vzdělávání a hlavní cíle	25
II. EMPIRICKÁ ČÁST	28
6 Komparace předškolního kurikula v České a Polské republice	28
6.1 Legislativní rámec	29
6.2 Kurikulární dokumenty	31
6.3 Hlavní cíle předškolního vzdělávání	32
6.4 Obsah předškolního vzdělávání	35
6.5 Požadavky na přijetí a volba školy	40
6.6 Organizace předškolního vzdělávání	41
6.7 Organizace času	43
6.8 Hodnocení dětí	44
6.9 Alternativní školství	45

Shrnutí a diskuze	46
Závěr	48
Seznam literatury a použitých zdrojů	49
Seznam obrázků	51
Seznam tabulek	52
Anotace	53

Úvod

„Dítky nejdražší Boží dar a klenot nejpilnějšího opatrování hodný jsou.“

J. A. Komenský

Během posledních let prochází vzdělávání v různých evropských zemích kurikulárními reformami, jelikož je kladen stále větší důraz na rozvoj a zkvalitňování celoživotního vzdělávání. Mezi země, kde prošlo vzdělávání určitými změnami a reformami, patří také Česká a Polská republika. Zde došlo ke změnám zvláště v předškolní pedagogice a jejích kurikulárních dokumentech. Jelikož jsou tyto dokumenty poměrně nové, učitelé se s nimi učí pracovat a aplikovat je do každodenní práce s dětmi. Na základě poznatků o těchto kurikulárních dokumentech se cílem této práce stalo srovnání předškolních kurikulárních dokumentů České a Polské republiky z hlediska legislativních předpisů, hlavních cílů, organizační struktury, obsahu předškolního vzdělávání a alternativního školství v obou zemích.

Teoretická část práce se zaměřuje na vymezení pojmu kurikulum, jeho koncepce a záměry. Dále pak na historický vývoj kurikulárních dokumentů obou porovnávaných zemí. Historie České republiky je rozdělena do 3 období. První období popisuje dobu před rokem 1945, dále rozmezí let 1945 – 1989 a poslední období od roku 1989 po současnost. Je zde popisován také současný systém předškolního vzdělávání a obecné cíle vzdělávací soustavy.

V poslední kapitole teoretické části jsem se zaměřila na alternativní formy předškolního vzdělávání v naší zemi a to jak z pohledu Marie Montessori, tak dle programů Začít spolu a Mateřská škola podporující zdraví.

Empirická část je zpracována dle příslušných předškolních vzdělávacích programů České a Polské republiky a zaměřuje se na porovnání těchto předškolních kurikulárních dokumentů obou zemí. Zvláště pak na porovnání cílů, obsahu, organizace předškolního vzdělávání a alternativního školství.

Závěrečná práce bude tvořit součást studie, která vzniká v rámci projektu GAČR „Školní připravenost k zahájení povinné školní docházky v kontextu kurikula.“

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmu kurikulum

Pojem kurikulum je v zahraničí znám od 60. let minulého století. U nás bylo toto pojmenování neznámé až do 80. let 20. století.¹

„Kurikulum je prostředkem realizace hlavního vzdělávacího úkolu moderní školy. Ve vyspělých zemích světa se stalo ohniskem vzdělávacích reforem od konce šedesátých let 20. století, jejichž cílem je zvyšování kvality vzdělávacího standardu. Kurikulum je považováno za prostředek celoživotního vzdělávání člověka. Škola tak přestává být jen „učicí“ organizací, stává se součástí života člověka a kromě poskytování znalostí a dovedností formuje také jeho životní postoje a názory.“²

Rozlišujeme tři základní významy pojmu:

- a) vzdělávací program, projekt, plán,
- b) průběh studia a jeho obsah,
- c) obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.³

Koncepce kurikula:

- a) obecný rámec,
- b) cíle a úkoly,
- c) obsah, učivo (výběr, rozsah, uspořádání),
- d) organizace realizačního rámce,
- e) způsoby hodnocení.

Kurikulum zahrnuje:

- a) cíle, obsah a realizace vzdělávacího programu,

---

¹ OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 1. díl. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-210-6.

² *Wikipedie* [online]. Wikipedie, otevřená encyklopedie. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kurikulum>>

³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

- b) vztahy učitelů a žáků,
- c) potřeby žáků, učitelů a dalších subjektů,
- d) způsoby organizace vzdělávání.⁴

2 Historie českého kurikula

Počátky předškolní výchovy spadají do 16. století, kdy se otázkou výchovy a vzdělávání zabýval například Petr Walpot, který sestavil školní řád, který svými podmínkami a organizací lehce připomíná vzdělávání v dnešní době. O značný rozvoj pedagogiky, výchovy a vzdělávání se zasloužil zejména „otec národů“ Jan Amos Komenský (1592 – 1670), který přispěl jak svou celoživotní pedagogickou prací, tak i spisy, které jsou i v dnešní době pro spoustu pedagogů vodítkem a jakousi základnou.⁵

Jednou z nejzásadnějších reforem našeho školství je vydání Všeobecného školního řádu 1774, kterým česká královna Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku pro děti od šesti do dvanácti let.⁶

2.1 Historie českého předškolního kurikula před rokem 1945

Prvním uceleným spisem, který je znám po celém světě je Informatorium školy mateřské, kde stanovil obsah výchovy dětí předškolního věku, vymezuje školní věk a dává rady rodičům, jak pečovat o své děti. Na období dítěte předškolního věku nahlížel jako na nejdůležitější období v životě dítěte a proto dával důraz na individuální péči o dítě. Komenský také poukazoval na školní zralost dětí, kdy za optimální věk pro vstup dítěte do školy považuje 6. rok života dítěte s ohledem na to, zda je dítě k tomuto úkonu způsobilé a to jak po stránce rozumové, tak po stránce komunikace. Hru v životě předškolního dítěte považoval za zásadní činnost pro jeho rozvoj. Tuto oblast popisuje ve své publikaci Škola hrou. Podle cíle výchovy, který si Komenský stanovil a jehož optimální dosažení bylo dosažení moudrosti.

Poznávání rozdělil do 3 stupňů:

---

⁴ Osobní stránky zaměstnanců a studentů UHK [online]. Neni : Neni, neni [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://lide.uhk.cz/pdf/ucitel/bilekma1/ukfdch/Kurikulum.pdf>>

⁵ ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc: PdF UP, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

⁶ MORKES, František. *Metodický portál inspirace a zkušeností učitelů* [online]. 18.10.2006 [cit. 2011-04-15]. RVP. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/827/TEREZIANSKA-REFORMA-V-CESKEM-SKOLSTVI.html/>>

- a) poznat sebe a svět (vzdělání rozumové, ve smyslu poznání věcí, lidské dovednosti a jazyků),
- b) ovládnout sebe (ctnost),
- c) povznést se k Bohu (zbožnost).

Obsah sestavil z pěti výchovných složek:

- a) věda,
- b) umění,
- c) jazyk,
- d) mravy,
- e) náboženství.

V době potřeby posilování vzdělanosti a zachování českého jazyka přispěl k tvorbě kurikula také J. V. Svoboda. Jeho program „Školka“, což byl výchovný program pro 1. českou opatrovnu Na Hrádku, byl již propracovaný systém vzdělávání. Cílem výchovy podle Svobody byla všestranná výchova zvláště v oblasti:

- rozumové (poznávání přírody, společenských vztahů a lidské práce, rozvoj smyslu a řeči),
- tělesné (péče o zdraví, vytváření hygienických návyků, pohybový rozvoj),
- mravní opírající se o náboženství (poučování, přísloví, povídky),
- estetické (kreslení, zpěv, lidové hry, říkadla, hudebně pohybová výchova).

Důležitým bodem pro vznik mateřských škol byl Říšský zákon z roku 1869, na jehož základě vznikla i 1. mateřská škola v Praze u sv. Jakuba. Jeho program vycházel ze tří koncepcí: koncepce J. V. Svobody, koncepce francouzských školek a z koncepce F. W. Fröbela.⁷

Název mateřská škola se zlegalizoval a byl zde 1. pokus o vymezení práce v předškolních zařízeních té doby. Jako jeden z hlavních cílů bylo připravování dětí na vyučování ovšem bez jakéhokoli školského vzdělávání, jako bylo čtení, psaní, počítání, které bylo nepřipustné.⁸

---

⁷ ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc: PdF UP, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

⁸ OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 1. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-210-6.

Jako 1. učitelka mateřské školy sv. Jakuba působila Barbora Ledvinková, která se zabývala jak teorií, tak i praxí předškolního vzdělávání. Vydala soubor metodických statí Škola mateřská a Nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol. Přeložila také díla Rady řídícím pěstounkám od M. Pape-Carpentierové a spis Mateřská škola – první pracovna dítěte od Bertý Marenholzové-Bülowé.

Metodické pokyny, své poznatky ze zahraničí a náměty pro práci s dětmi do předškolní pedagogiky přinesly i autorky Božena Studničková a Ludmila Tesařová.

Počátek 20. století je znám jako období reforem, zvláště v oblasti výchovy a vzdělávání. Na základě stále nových informací o vývoji dítěte se usilovalo o zásadní změny v obsahu a formách vzdělávání. K zásadním osobnostem reformního hnutí patří bezesporu Ida Jarníková. Vytvořila návrh na reformu mateřské školy s názvem Index pomůcek pro mateřské a nejnižší třídy škol obecných. Na sjezdu pěstunek v roce 1905 předložila český program pro mateřské školy a dále v roce 1927 vypracovala Osnovy pro mateřské školy. Obsah pro mateřskou školu rozdělila na čtyři oblasti a to: člověk, zvířata, rostliny a různé. Vypracovala také Příručku pro školy mateřské. Na základě tohoto programu, který představoval celý program mateřské školy, si tvořily učitelky své vlastní vzdělávací programy. Další práce, které české vzdělávání posunuly kupředu a které plnily funkci kurikula, byly v roce 1938 vydané Výchovné osnovy pro mateřské školy a v roce 1940 Návrh pracovního plánu pro školy mateřské. V roce 1939 vypracovaly Marta Řezníčková a Marie Bartušková Studovnu mateřských škol, ve které se snažily o systémovost a zkvalitnění práce v mateřských školách.⁹

2.2 Historie českého předškolního kurikula v období 1945 – 1989

Po druhé světové válce (1. 9. 1939 – 8. 5. 1945) nastal velký rozvoj mateřských škol a jejich počet se neustále navyšoval. Byla snaha navázat na dřívější práci a pokračovat v posunech českého vzdělávání směrem kupředu. Důležitým požadavkem bylo sjednotit předškolní vzdělávání a vydat celostátně závazné osnovy. Za první poválečný kurikulární dokument považujeme Prozatímní pracovní program pro mateřské školy na školní rok 1945/46, jež vycházel z reformních myšlenek 1. republiky. Projektová metoda, která byla do mateřských škol zaváděna v roce 1946, nebyla správně pochopena, tematické celky byly uměle vytvořené a většinou neodpovídaly přirozenému dětskému vývoji. Jednotné školství, celospolečenská hlediska a prostor při výběru prostředků pro učitelky zohledňuje Pracovní

---

⁹ ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc: PdF UP, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

program pro mateřské školy (1948/49). V tomto programu byl poprvé použit termín zaměstnání. Spis, jenž napomáhal učitelkám při práci svými náměty, sepsala Jarmila Šukalová pod názvem Mateřská škola. Mezi lety 1948-1960 byly mateřské školy značně ovlivněny sovětskou pedagogikou. Individuální přístup k dítěti již nepatřil mezi zásady a vzdělávání nebralo v potaz ani respektování zájmů a potřeb dítěte. Dítě bylo vychovááno jako občan socialistické společnosti. I v dalších letech nebyla nouze o vznik kurikulárních materiálů. Prozatímní osnovy pro mateřské školy (1953) nebyly příliš obsáhlé (měly pouze 36 stran), byly ale první závaznou normou. Objevují se zde také výchovné složky. Osnovy se dělily na dvě skupiny - pro děti mladší a starší. Následující Osnovy pro mateřské školy (1955) byly již obsáhlejší (obsahovaly 105 stran) zde už byl stanoven čas pro vykonávání zaměstnání jak pro mladší děti, tak i pro starší. Poprvé se zde setkáváme se spoluprací s rodinou, kterou dosavadní programy opomíjely. Po malém úpadku hry, který se objevuje v souvislosti s předešlými osnovami, kdy bylo upřednostňováno spíše didaktické hledisko, se hra opět dostává do popředí zájmu učitelů. Chybí zde ale větší prostor pro spontánní činnosti dětí. V roce 1958 jsou vydány Pokusné osnovy pro mateřské školy (1958) doplněny příručkou Rok v mateřské škole (1960), jež byla svými nápady a náměty pro spoustu učitelek té doby skvělým vodítkem při práci s dětmi. Osnovy výchovné práce pro mateřské školy (1960) vymezily cíle a učitelkám umožnily větší volnost při plánování. Na základě přijetí nového Zákona o soustavě výchovy a vzdělání č. 186/1960 v roce 1960 byly do předškolní výchovy zařazeny také jesle a tím se mezník předškolního vzdělávání posunul. Od této doby bylo předškolní vzdělávání určeno dětem od narození po vstup do školy. Tato změna vedla k vypracování nových osnov a to Osnov výchovné práce pro jesle a mateřské školy (1963). Obsah i cíle nadále zůstávají stejné. Aby došlo k odlišení mateřské školy od školy základní, od roku 1967 přestává být v předškolní pedagogice užíván pojem osnovy (podle kterého pracují základní školy) a nahrazuje jej nový pojem - program, který se vztahuje ke vzdělávání předškolnímu. Podle nových směrnic vyšel v platnost Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách (1967). Opět se zde setkáváme s členěním podle věkových skupin dětí. Také výchovné složky zůstávají. Pokusné osnovy pro mateřské školy pro věk 5-6 let (1975) se zaměřují zvláště na přípravu na školu. Některé činnosti ze školního prostředí se v důsledku toho objevují již v předškolním vzdělávání. V Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy (1977), se setkáváme s osnovami, které mají definitivní podobu kurikula. Na tento program navazuje Metodika práce v předškolních zařízeních (1978), který je rozdělen na dva díly. Díl první – jesle a díl druhý – mateřská škola. Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy doplněný deseti metodikami je poslední program období do roku 1989.

Vzhledem k rozsáhlosti kurikula byla orientace v něm pro učitelky značně složitá, a proto v roce 1987 vydává Ústřední ústav pro další vzdělávání Časově tematické plány, které práci učitelkám zjednodušovaly.¹⁰

---

¹⁰ OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 1. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-210-6.

3 Systém předškolního vzdělávání od roku 1989 po současnost

Po roce 1989 nastalo období odmítání dosavadních materiálů. Byla zde spousta připomínek k minulému vedení předškolního vzdělávání, mezi které patřilo zahlcování dětí informacemi, nedostatek prostoru pro vlastní aktivity dětí, nerespektování jejich zájmů a potřeb. Na základě těchto negací vůči minulosti vyvstala potřeba přetvoření kurikula, které by odpovídalo nejnovějším trendům a poznatkům soudobého vzdělávání. Možnost navázání na kvalitní zdroje reformní pedagogiky je opomíjena, místo toho se začínají přebírat zkušenosti ze zahraničí, které nejsou dostatečně pochopeny. Podle tehdejších průzkumů se ukázalo, že učitelky viděly v otevřeném rámcovém programu hlavní předpoklad pro kvalitní a tvořivou práci. Cíle by měly být stanoveny nově a to podle životních podmínek nynějších dětí.¹¹ Vzdělání se nyní zaměřuje např. na zdravý životní styl, kladný vztah k přírodě a životnímu prostředí, rozvoj sociability, situační učení, globální výchovu aj.¹²

3.1 Současný systém předškolního vzdělávání v ČR

Současné vzdělávání v České republice pracuje v souladu s principy kurikulární politiky, které jsou zformulovány v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR neboli Bílé knize, která vznikla 7. 4. 1999 na základě usnesení vlády České republiky č. 277. Národní program rozvoje (dále Bílá kniha) vznikl na základě hodnocení rozvoje vzdělávání po roce 1989 a posouzení odborníky jak domácími, tak zahraničními. Inspiruje se také nejnovějšími trendy ve vzdělávání zemích evropské unie i dalších vyspělých zemích. Bílá kniha je závazný dokument a je pojata jako systémový projekt, který formuluje myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být zásadní pro vývoj vzdělávání v naší zemi ve střednědobém horizontu. Tento dokument by měl být také na základě změn pravidelně zkoumán, popřípadě upravován a obnovován. Program vychází nejen z analýz a hodnocení českého školství z období posledních pěti let, ale souvisí také s výročními správami ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Školství v pohybu (1996), Školství na křižovatce (1999), Na prahu změn (2000), o publikaci OECD Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika (1996) a hodnocení realizace jejích doporučení

---

¹¹ OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Podzim v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 3. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-267-X.

¹² OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 1. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-210-6.

Výborem pro vzdělávání OECD Priority pro českou vzdělávací politiku (1999). Bezprostředně navazuje na publikaci České vzdělávání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie (1999). Diskuze nazvaná Výzva pro deset milionů, kde se zapojili představitelé zájmových sdružení, sociální partneři, pracovníci školské správy školy a pedagogové, také napomohla při stanovení záměrů a cílů vzdělávání.

3.2 Obecné cíle vzdělávací soustavy

Obecné cíle byly stanoveny v souladu s Všeobecnou deklarací a mezinárodními pakty o lidských právech, Evropskou chartou lidských práv, Úmluvou o právech dítěte, Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod. Na základě těchto dokumentů je vzdělávání bráno jako jedno ze základních lidských práv poskytovaných všem lidem bez rozdílu a za univerzální a nezczitelnou lidskou hodnotu. Cíle vzdělávání jsou odvozeny z potřeb individuálních i společenských a jsou zaměřeny nejen na rozvíjení rozumových schopností, ale i sociálních dovedností, ke zdravému emocionálnímu vývoji, vytváření kladnému vztahu k lidem, společenským, morálním a estetickým hodnotám, zvláště pak schopnostem přizpůsobit se změnám a začlenění do běžného občanského a pracovního života dnešní doby.

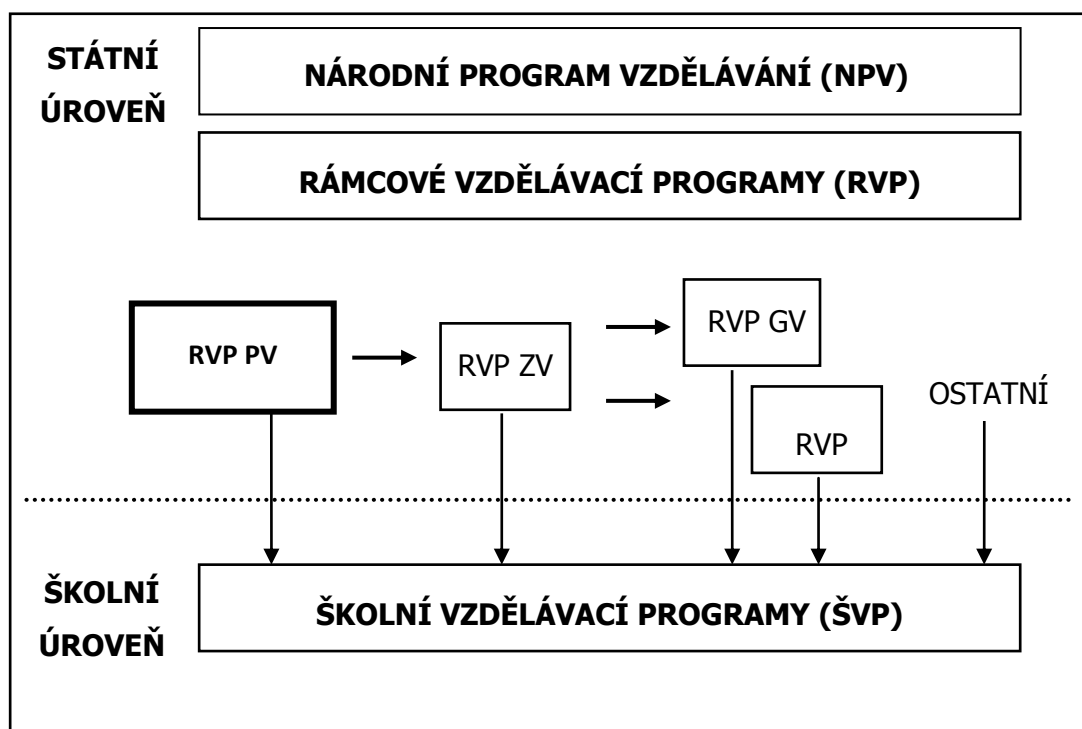
Mezi hlavní cíle patří tedy:

- rozvoj lidské individuality,
- zprostředkování historicky vzniklé kultury společnosti,
- výchovu k ochraně životního prostředí,
- posilování soudržnosti společnosti,
- výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě,
- podpora demokracie a občanské společnosti,
- zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti,
- zvyšování zaměstnatelnosti.

Podle Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR a v souladu s novými principy kurikulární politiky se do vzdělávání zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních a to státní a školní.¹³

---

¹³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice-Bílá kniha*, Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

Obrázek 1: Vzdělávací systém České republiky¹⁴

Státní úroveň zahrnuje Národní program vzdělávání, který formuje požadavky na vzdělání jako celku, a Rámcové vzdělávací programy, které vymezují rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy předškolní, základní a střední vzdělávání. Úroveň školní představují školní vzdělávací programy. Podle nich se vzdělává na jednotlivých školách, přičemž si každá škola svůj školní vzdělávací program vytváří sama na základě rámcového vzdělávacího programu. Tyto vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty a jsou přístupné veřejnosti.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004), (dále RVP PV) je dokument, který je závazný pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách s programem pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami a pro přípravné třídy základních škol. RVP PV vymezuje požadavky, pravidla a podmínky, které jsou jakýmsi základem pro vypracování školního vzdělávacího programu.

Základní podmínky vzdělávání jsou vymezeny právními normami, jako jsou zákony, vyhlášky právní předpisy, a proto je důležité se jimi řídit a dodržovat je.

Předškolní vzdělávání je zajišťováno mateřskými školami, které navštěvují děti od tří do šesti, popř. sedmi let. Mateřská škola je rozdělena do tříd. Mohou vzniknout třídy

¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004. ISBN 80-87000-00-5.

homogenní (děti stejného věku) i heterogenní (různého věku). Lze také vytvářet třídy integrované pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Cíle předškolního vzdělávání uvedené v RVP jsou rozděleny do čtyř kategorií. Jsou to cíle v podobě záměrů, cíle v podobě postupů a ty se dělí na obecné a oblastní. Konkrétně se jedná o:

- rámcové cíle, vyjadřující záměry předškolního vzdělávání,
- klíčové kompetence, které představují obecné způsobilosti dosažitelné v předškolním věku,
- dílčí cíle, konkrétní záměry z konkrétní oblasti,
- dílčí výstupy, pojímány jako postoje a hodnoty, dovednosti, poznatky, které odpovídají cílům dílčím.

Vzdělávací cíle jsou koncipovány ve dvou rovinách. Na úrovni obecné a oblastní a formulovány jako záměry a výstupy.

Rámcový vzdělávací program stanovuje tři rámcové cíle, které by učitel měl při své práci sledovat a snažit se je naplňovat:

- a) rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání,
- b) osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost,
- c) získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Naplňování těchto cílů vede k utváření základů klíčových kompetencí. Dobré základy klíčových kompetencí, i když elementárních jsou pro budoucí život dítěte, zvláště pak jeho příznivý a zdravý vývoj, velice důležité. Naopak při jejich nenaplňování mohou v životě dítěte působit jako jakási brzda ve vývoji a tak dítě v cestě za vzděláním znevýhodňovat. Proto v rámcových vzdělávacích programech zabírají klíčové kompetence ústřední pozici. Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto:

- a) kompetence k učení,
- b) kompetence k řešení problémů,
- c) kompetence komunikativní,
- d) kompetence sociální a personální,
- e) kompetence činnostní a občanské.

Obsah vzdělávání představuje hlavní prostředek vzdělávání a stanovuje se pro děti od 3 do 6 popř. 7 let. Je uspořádán do pěti oblastí. Tyto oblasti se nazývají:

- a) dítě a jeho tělo – biologická oblast,
- b) dítě a jeho psychika – psychologická oblast,
- c) dítě a ten druhý – interpersonální oblast,
- d) dítě a společnost – sociálně-kulturní oblast,
- e) dítě a svět – environmentální oblast.

Jednotlivé oblasti se dále skládají z dílčích vzdělávacích cílů, vzdělávací nabídky, očekávaných výstupů a rizik.¹⁵

---

¹⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004. ISBN 80-87000-00-5.

4 Alternativní formy předškolního vzdělávání

„Alternativní škola je obecný termín pokrývající všechny druhy škol (soukromé, státní i veřejné), které mají jeden podstatný rys: odlišují se od hlavního proudu standardních škol určité vzdělávací soustavy. Odlišnost může spočívat ve specifických obsahů vzdělávání, organizace a metod výuky, hodnocení výsledků žáků aj.“¹⁶

Konec 19. století je typický svými snahami o lepší kvalitu dětství v souvislosti s respektováním tohoto specifického období v životě člověka. Ve 20. a 30. letech 20. století probíhá hnutí nové výchovy, jehož cílem byla proměna školy. Hlavním tématem byla změna přístupu k dítěti. Mezi hlavní požadavky stoupenců patřilo respektování dítěte jako osobnosti, vnímání dítěte jako subjektu výchovy a ne jen jako objekt zájmu dospělého, vytváření takových podmínek, které budou napomáhat zdravému vývoji dítěte v rámci jeho možností, výchovu a vzdělávání pojmut na úrovni partnerství mezi učitelem a dítětem, respektovat zásady přirozeného vývoje dítěte.

4.1 Pedagogika Marie Montessori

Základní pedagogickou myšlenkou Marie Montessori bylo dát dítěti svobodu a volnost, odpoutat jej od nadvlády dospělého. V roce 1907 založila v Římské čtvrti San Lorenzo Dům dětí, kde bylo pro děti vytvořeno originální prostředí pro vzdělávání v duchu pedocentrismu. Za hlavní problém ve vývoji dítěte považuje neustálé vnučování vůle dospělého dítěti. Za správné z pohledu dospělého se považuje naprostá poslušnost dítěte v jakémkoli ohledu. Tato nesprávná výchova potlačuje rozvoj i celkovou osobnost dítěte.

Hlavní myšlenky, principy a metody pedagogiky Montessori:

- dítě má dělat pouze takové věci, které je schopno udělat vlastními silami,
- výchovné prostředí má být uzpůsobeno tak, aby vyhovovalo potřebám dítěte,
- tři hlavní kritéria pro podnětné prostředí jsou:
  - a) přiměřenost zařízení (kliky od dveří na dosah dětí),
  - b) didaktické pomůcky (dřevo, plech, globus),
  - c) vlastní pracovní kout pro každé z dětí,
- maximální podpora samostatnosti dítěte, jeho soustředění na činnost a individualizace,

---

¹⁶ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 16. ISBN 80-7178-579-2.

- důležitý je rozvoj všech smyslů,
- funguje zde také princip postupné náročnosti a postupného rozvoje dítěte,
- učitel by měl odborným vedením pomáhat dítěti ve zdravém vývoji a vyžaduje se od něj empatie vůči dětem.

M. Montessoriová tvrdí, že každé dítě se vyvíjí jinak. Potřeba se něčemu naučit se u dětí projeví v tzv. senzibilních fázích. To jsou období, kdy je dítě osobitě citlivé na určité činnosti. Úlohou pedagoga je, aby se dítě za pomoci speciálních pomůcek mohlo v jednotlivých fázích rozvíjet samostatně.¹⁷

4.2 Program Škola podporující zdraví

Rozlišujeme dva pojmy. Pojem Zdravá škola (Zdravá mateřská škola) používáme, pokud míníme projekt a pojem Škola podporující zdraví slouží pro označení programu, sítě škol i jednotlivé školy začleněné do programu. Program Škola podporující zdraví patří mezi první programy, které po roce 1989 přinesly ucelenou vizi změny v předškolním vzdělávání. Hlavní zaměření tohoto programu je podpora celkového zdraví všech lidí vzdělávacího procesu. Pedagogové se snaží o podporu zdraví jak v řízených tak volných činnostech s přihlédnutím k pozitivním důsledkům, které zdraví podporují i k těm negativním, zdraví ohrožujícím. Český program Škola podporující zdraví vychází evropského programu nazvaného Health Promoting School, který vznikl jako „nástroj strategie komplexní proměny národního školství každé zúčastněné země na bázi celostně pojaté podpory zdraví za účelem prevence civilizačních chorob a destruktivních závislostí“. K realizaci programu došlo v roce 1990, kdy se do programu postupně zapojovaly i další země. V dnešní době je jich celkem 41.

V České republice prochází program třemi etapami:

- a) ověřování v pilotních školách (1992-1996),
- b) rozvoj modelové praxe v celé síti (od roku 1997),
- c) příprava podmínek pro přechod na etapu, kdy se podpora zdraví stává integrální součástí vzdělávací politiky a kurikula všech škol (od roku 2001).

V roce 1998 vznikl závazný manuál pro školy zapojené v projektu s názvem Program podpory zdraví ve škole. Původně měl být tento program koncipován pro základní školy, ale

---

¹⁷ ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc: PdF UP, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

bylo jej třeba aplikovat na skupinu dětí předškolního věku a tak byl v roce 1995 založen program podpory zdraví v MŠ – Zdravá mateřská škola. Garant programu je od roku 1996 Státní zdravotní ústav. Program byl vyvinut pro všechny typy škol ve složení dětí ve věku 3 – 15 let. V programu je zapojeno okolo 200 mateřských a základních škol. Aby mohla škola vstoupit do programu, musí splnit mnoho kritérií a projít víceletým školním projektem. Pro mateřskou školu tříletým, pro základní školu čtyřletým projektem a předložit svůj projekt ke schválení koordináčnímu pracovišti ŠPZ. Podmínkou je, že program musí být proveden na týmové analýze všech pracovníků školy a na jejich společném zájmu. Týmová spolupráce je v tomto ohledu velice důležitá, jelikož kdyby byl program prací jednotlivce, nemohl by zcela naplňovat veškeré podmínky, možnosti a potřeby. Zároveň by působil jako formální nebo dokonce vynucený dokument. Hlavní cíl programu Škola podporující zdraví je, aby se v důsledku rozvíjení kompetencí dítěte stala úcta, odpovědnost a ochrana zdraví svého i jiných jeho životní prioritou. Klíčové kompetence programu jsou popisovány na úrovni dospělého člověka. Kompetence se nerozvíjí pouze u dětí, ale i pedagogové se snaží o jejich naplňování a rozvíjení. Programem jsou ovlivněni také rodinní příslušníci, což vede k podpoře zdraví v blízkém okolí školy.

Klíčových kompetencí programu Škola podporující zdraví je celkem sedm:

- a) rozumí holistickému pojetí zdraví, pojmu zdraví a prevence nemocí,
- b) uvědomuje si, že zdraví je prioritní hodnotou,
- c) dovede řešit problémy a řeší je,
- d) má vyvinutu odpovědnost za vlastní chování a způsob života,
- e) posiluje duševní odolnost,
- f) ovládá dovednosti komunikace a spolupráce,
- g) spolupodílí se aktivně na tvorbě podmínek a prostředí pro zdraví všech.

Mezi základní principy programu patří respektování přirozených potřeb jednotlivce, který vede k úctě k lidem, přírodě a celé planetě a také rozvoj komunikace a spolupráce díky které lze žáky efektivně vzdělávat a uspokojovat jejich potřeby. Silnou stránkou programu je zvláště to, že si každá škola vytváří svůj systém, podložený na zkušenostech a výzkumech na základě posilování hodnoty zdraví. Ovšem bere na sebe riziko, že vytyčených cílů nebude dosahováno v dostatečné kvalitě a také přebírá odpovědnost za dopad programu na zdraví dětí, rodičů i okolí. Tento program je pojímán komplexně, což se odráží v tom, že učitel provádí práci jak pedagogickou tak i manažerskou. Pro učitele je to obvykle dost náročné, na

druhou stranu učitel vidí školu jako celek. Riziková stránka programu se odráží v nepřítomnosti obecně upotřebitelných řídicích mechanismů, které se musí v našem školství teprve zavést. Týmová spolupráce, plánování a evaluace je ovšem pro program Škola podporující zdraví nepostradatelná, proto si ji musí vytvářet sám. Úskalí je zde i v postrádání vlastního kurikula pro základní školy v síti tohoto programu. Časté personální změny také nepůsobí v programu příznivě. Mohou vyvolat obavy, jelikož program pracuje podle dlouhodobé koncepce a tyto změny mohou narušit plynulost v pokračování programu. Největší problém může nastat s odchodem ředitelky, pokud se program opíral hlavně o ni. Měl by být ovšem prací týmovou, a pokud tomu tak je, většinou s jeho pokračováním problém nebývá.¹⁸

4.3 Program Začít spolu

Program Začít spolu je využíván v 30 zemích světa a má i své mezinárodní označení Step by Step. Stejnomené označení v České republice označuje organizaci, která se podílí na monitorování, evaluaci a implementaci programu. V ČR program funguje pro mateřské školy od roku 1994 a pro základní školy od roku 1996 a je do něj zapojeno k dnešnému dni více než 100 mateřských a 70 základních škol. Program zaštiťuje mezinárodní asociace ISSA, mezinárodní nevládní organizace, která podporuje zapojování rodinných příslušníků do vzdělávání svých dětí a která také podporuje demokratické principy. Základní myšlenka programu je vzdělání a výchova na demokratickém principu. Respektování osobnosti dítěte, vést jej ke kritickému myšlení a k zodpovědnosti. Program je vytvořen jako otevřený didaktický systém, který jak škole, tak učitelé umožňuje si jej uzpůsobit např. podle vzdělávacího systému, tradicím nebo kultuře. Program je sestaven tak, aby budoval a posiloval u dětí postoje důležité pro člověka dnešní doby, kdy jsou na něj kladeny velké požadavky. Buduje u dětí zájem o učení a podporuje ty rysy osobnosti, které mu budou v této době velkých a rychlých změn potřebné. Jsou to např.:

- a) schopnost přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat,
- b) schopnost kriticky myslet, umět si vybírat, nést za svou volbu odpovědnost,
- c) schopnost rozpoznávat problémy a řešit je,
- d) představivost a tvořivost,
- e) zájem a odpovědnost vůči společenství, obci, zemi a prostředí, v němž žijeme.

---

¹⁸ SLIPKOVÁ, V. a kol. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

Program Začít spolu je zásadní v tom, že klade velký důraz na individuální přístup k dítěti. Umožňuje také začlenění dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a to jak mimořádně nadaných, tak i dětí s postižením, pro které je tento program díky individuálnímu přístupu ideální. Je také přínosný pro děti z etnických skupin.

Program lze také charakterizovat podle klíčových strategií, kterých je celkem pět. Kurikulární strategie, organizační strategie, metodické strategie, sociálně-vztahové strategie, diagnostické a hodnotící strategie.

Kurikulární strategie

Učitelé vytváří třídní vzdělávací program na základě možností a zájmů žáků ve třídě. V tomto programu se uplatňují kroskurikulární přístupy a aktivity, které jsou velmi oblíbené. Umožňuje například spolupráci dětí s různých ročníků. Samy děti se podílí na tvorbě vlastních cílů, kdy vycházejí z vlastních zájmů a tím si vytváří vlastní vzdělávací program. Na druhou stranu jsou zodpovědní za následky své volby. Plánování a stanovování vlastních cílů je zpočátku velice náročné, proto se děti této dovednosti učí postupně. Dítě si v rámci tématu stanoví svůj cíl, který je písemný a je jakousi dohodou mezi dítětem, učitelem a rodičem.

Organizační strategie

Velkou roli zde hraje podnětné prostředí, které je promítnuto do center aktivit, což jsou učební koutky vytvořené tak, aby stimulovaly děti ke hře a k aktivitě. Jsou vybavena zajímavými materiály, které jsou dětem přístupné a které si mohou během dne zapůjčit. Jsou také uzpůsobena tak, aby si v nich děti mohly hrát jednotlivě, ale mohly také využít dvojice či menší skupinky. Učí se přirozeně a přímou zkušeností. Učí se jeden od druhého, mohou se pozorovat, řešit situace, akceptovat se. Ve třídě se nalézá také místo pro setkávání všech dětí, které je využíváno zejména začátku a konci dne. Toto místo je příjemné, většinou vybaveno kobercem a doplněno polštáři. Chodby slouží k vystavení prací dětí, tak je zřejmé, co se v dané třídě zrovna děti učí. Vyučování je rozděleno do vyučovacích bloků. Pro propojení jednotlivých předmětů se využívá tematických projektů. Hlavním časovým celkem je týden, během kterého by děti měly projít všechny z jednotlivých center aktivit.

Metodické strategie

Mezi další stěžejní principy programu patří kooperativní učení. Děti se učí spolupracovat ve dvojicích, ve skupinách, ale také s učitelem, učitel s rodiči i širší komunitou. Globální vnímání skutečností u dětí podporuje projektové a prožitkové učení.

Sociálně-vztahové strategie

Děti se zapojují do rozhodování o věcech třídy, např. na tvorbě pravidel a proto, že si je stanoví sami, se k jejich dodržování staví zodpovědněji. Děti se také zapojují při výběru učebního tématu. Nejen děti ale i rodiče se zapojují do vzdělávání. Rodiče se mohou zároveň zapojit do chodu školy. Jsou významnými partnery učitele. Důležitá je také spolupráce pedagogů, kteří mohou své plány mezi sebou konzultovat a také si poskytovat zpětnou vazbu.

Diagnostické a hodnotící strategie

Hodnocení dětí probíhá neustále, zejména pak při pobytu v centrech aktivit. Nehodnotí se pouze výsledek, ale také průběh činnosti. Dítě je srovnáváno pouze s ním samým a s jeho předchozími dovednostmi a vědomostmi, nikoli s jiným dítětem nebo skupinou dětí. Toto hodnocení je založeno na tzv. individuální normě. Učitel může o dítěti získávat informace na základě pozorování, kdy učitel dítě sleduje a zaznamenává jeho pokroky, ale také portfolia, kdy učitel shromažďuje výtvořky dítěte, které musí být pro záměr hodnocení opatřeny datem výkonu. Funguje zde také sebehodnocení dětí, které vede k samostatnosti a probíhá buď ústně, nebo písemně. Učitelé provádějí analýzu a evaluaci vlastní práce, čímž se zjišťuje, zda je práce efektivní. Do budoucna se očekává velký nárůst škol, které budou program Začít spolu používat.¹⁹

---

¹⁹ SLIPKOVÁ, V. a kol. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

5 Historie a současnost polského vzdělávání

Polské vzdělávání prošlo těžkými časy zvláště v období II. Světové války, kdy se nacisté snažili o zničení polské kultury. Některé školy v té době byly dokonce zavírány, aby se zabránilo dalšímu vzdělávání. Reformy pozdější doby však polské vzdělávání přivedlo k velmi dobré kvalitě.

5.1 Tradice polského vzdělávání

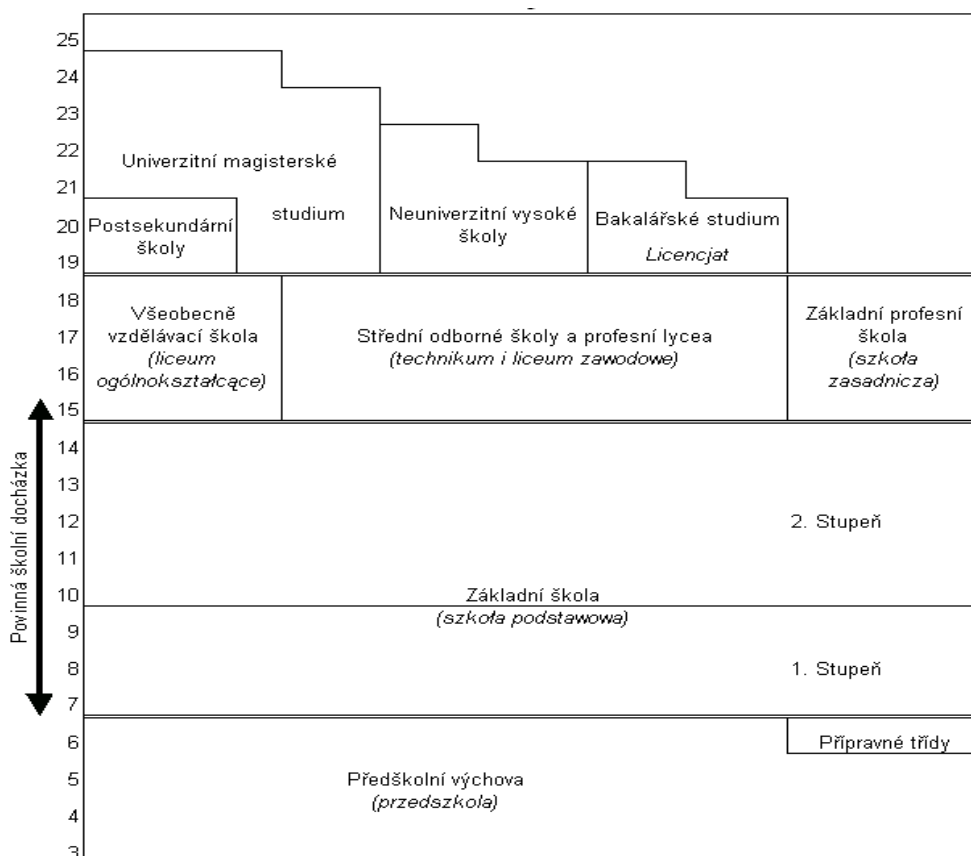
Počátky Polského vzdělávání sahají do 12. Století, kdy mniši z Francie a Slezska přinesli zemědělské metody a ty chtěli naučit polské rolníky. V roce 1364 byla založena krakovská univerzita, která se stala jednou z velkých evropských univerzit. Období renesance a osvícenství přineslo do Polska moderní pedagogické teorie. V roce 1773 král Stanislaw August zavedl sídlo pro školskou komisi. Tato komise zavedla jednotný vzdělávací systém zaměřený zvláště na matematiku, přírodní vědy a studium jazyků. Komise zdůrazňovala také standardizaci základního vzdělání, začlenění zemědělských a obchodních dovedností do osnov základních škol. Mezi lety 1918 a 1939 nastal úkol a to rekonstrukce vzdělávacího systému. V roce 1920 bylo založeno národní středoškolské vzdělávání, ovšem v důsledku hospodářské krize v roce 1930 drasticky klesla školní docházka. Polské školství bylo ohroženo zvláště ve válečném období mezi lety 1939 – 1944, kdy se nacisté snažili zničit polskou kulturu. Došlo i k uzavření středních a vyšších škol. Během tohoto období byl také velký nedostatek budov pro vzdělávání a také učitelů. V roce 1956 došlo k rozsáhlým demonstracím proti stalinismu a nastalo období prvních reforem vzdělávání. Byla obnovena náboženská výuka. V roce 1961 prošel v platnost zákon o rozvoji vzdělávacích systémů se čtyřmi principy. Cílem vzdělávacího systému bylo připravit kvalifikované pracovníky pro průmysl, rozvíjet postoje k občanství a Polské lidové republice, šířit hodnoty dělnických tříd a vštěpovat lidem úctu k práci a národním hodnotám. V roce 1968 nastal návrat striktních komunistických dogmat do školních osnov, což vyvolalo vlnu studentských demonstrací. V roce 1970 vedl nerovnoměrný vývoj programů reforem k dalším nepokojům a úloha vzdělávání opět klesla. V roce 1980 proběhlo hnutí Solidarita, kde studenti a učitelé požadovali komplexní restrukturalizaci centralizovaného systému a autonomii pro místní vzdělávací instituce, ovšem velké změny nenastaly. Politické události revolučního roku 1989 vedly k zásadním změnám v polském vzdělávacím systému. Diskuze u kulatého stolu na začátku roku 1989 mezi vládou a opozičnímu předáky řešila odstranění dogmatu ze vzdělávání a také zrušení silně zbyrokratizovaného státního monopolu na vzdělávání. Byla

zde také vyjádřena potřeba autonomie pro místní školní správu a celková modernizace materiální podpory. Jako jeden z podnětů reformy veřejného školství byly alternativní školy.

V roce 1990 ministr školství Henryka Samsonowicz založil prozatímní národní minimální požadavky a zároveň učitelům nabízí flexibilitu při výběru metodiky. Jedním z bodů nového školského zákona z roku 1991 bylo zařazení náboženství do veřejných škol. Směrnice z roku 1991 od ministerstva školství vyžadovala, aby každý student obdrželo vzdělání v náboženství nebo etice. Mateřské školy navštěvovaly děti od 3 do 7 let věku. Mateřská škola byla otevřena 7 – 11 hodin denně a jejich program byly určeny tak, aby vyhovovaly pracujícím rodičům. Venkovské mateřské školy byly otevřeny 5 – 8 hodin v závislosti na ročním období. Oproti mateřským školám ve městech byla úroveň vzdělání a doplňkových služeb mnohem nižší a také navštěvovanou byla zhruba poloviční. V rámci komunistického systému bylo financování vzdělání v mateřské škole odkázáno pouze na rodiče.²⁰

5.2 Současné polské vzdělávání a hlavní cíle

Obrázek 2: Vzdělávací systém Polské republiky

²⁰ Ústav pro informace ve vzdělávání. *Vzdělávací systém Polska* [online]. Rue d'Arlon 15 : EURYDICE European Unit, 1997 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#poland>.

Do předškolního vzdělávání jsou zapojeny děti ve věku 3-6 let. Zde není příliš užíván pojem předškolní vzdělávání. Častěji používaný je předškolní péče nebo výchova. V roce 2008 navštěvovala předškolní vzdělávání nadpoloviční většina dětí. Velkou část z nich tvořily děti šestileté, což bylo způsobeno změnou ve školském zákoně, kdy nastala právní povinnost účasti dětí na předškolním vzdělávání v mateřské škole nebo v přípravné třídě základní školy po dobu jednoho roku před dovršením 6 let života. Předškolní vzdělávání pro děti od 3 do 5 let je dobrovolné a rozhodnutí, zda se dítě umístí do předškolního zařízení, zůstává na rodičích dítěte. Ve většině případů zahajují děti povinnou školní docházku ve školním roce, kdy dovrší 7. rok života. Mateřská škola pracuje podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v mateřské škole, předškolní třídy v základní škole a jiné formy předškolního.

Hlavní cíle tohoto programu jsou:

- pomoc dětem v rozvoji jejich talentu a formování dovedností, nezbytných pro zvládnutí každodenního života a dalšího vzdělávání,
- vybudování systém hodnot, včetně vedení dětí k lepšímu rozpoznání dobra a zla,
- tvarování emocionální odolnosti,
- rozvíjení sociálních dovedností,
- vytváření podmínek pro hraní a učení dětí s různými tělesnými i duševními schopnostmi v jedné skupině,
- péče o zdraví dětí a jejich tělesný vývoj,
- budování znalostí o světě a rozvíjení dovedností prezentovat své myšlenky srozumitelným způsobem,
- zavedení dětí do světa estetických hodnot a rozvoj sebevyjádření přes hudbu, divadlo, výtvarné umění,
- formování pocitu sounáležitosti v komunitě, v rodině, skupině vrstevníků, národním společenství,
- zajištění lepších vzdělávacích příležitostí prostřednictvím podpory jejich zvědavosti, aktivity, nezávislosti, dovedností a znalostí důležitých pro vzdělávání v mateřské škole.

Pracuje se zde podle 15 vzdělávacích oblastí:

- a) rozvoj sociálních dovedností dětí,
- b) rozvoj sebeobslužných dovedností, hygienických a kulturních návyků,
- c) podpora jazykového vývoje dětí,

- d) podpora dětí v rozvíjení rozumových činností,
- e) výchova ke zdraví a fyzickému vývoji dětí,
- f) budování starosti o vlastní bezpečnost,
- g) vzdělávání prostřednictvím umění
  - dětského diváka a herce,
- h) vzdělávání prostřednictvím umění
  - hudba, zpěv a tanec,
- i) vzdělávání prostřednictvím umění
  - různé formy umění,
- j) podpora mentálního vývoje dětí prostřednictvím zábavy,
- k) pomoc dětem ve smyslu atmosférických a přírodních jevů, a vyhýbání se nebezpečí,
- l) výchova k respektování rostlin a živočichů,
- m) podpora rozumového vývoje dítěte s matematickým zaměřením,
- n) formování ochoty učit se číst a psát,
- o) výchova rodinná, občanská a vlastenecká.²¹

---

²¹ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6 Komparace předškolního kurikula v České a Polské republice

Cílem této práce je komparace předškolních kurikulárních dokumentů České a Polské republiky na základě jejich analýzy a za dodržení určitých kritérií.

Empirická část bakalářské práce je tedy zaměřena na srovnání systému, cílů, organizační struktury a obsahu vzdělávání. Při komparaci příslušných dokumentů je použita obsahová analýza. Jedná se o metodu zaměřující se na identifikaci, pozorování a vyhodnocování prvků textu i neverbálních komunikátů.

V České republice je předškolní vzdělávání i jeho kurikulární dokumenty zastřešeno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Předškolní program, dle kterého mateřské školy pracují, se nazývá Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Tento program byl zpracován na základě výsledků garantovaných projektů Osobnostně orientovaný model předškolní výchovy, Kurikulum mateřské školy se zaměřením na výchovu ke zdravému způsobu života, program Začít spolu. Původní verze byla na základě změny ve školském zákoně aktualizována v roce 2004. Tento program je závazný a podle něj si dané mateřské školy zpracovávají svůj školní vzdělávací program a z něj pak třídní vzdělávací program.

V Polské republice je předškolní vzdělávání pod hlavičkou Ministerstva školství. Mateřské školy pracují podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v mateřské škole, předškolní třídy v základní škole a jiné formy předškolního vzdělávání a péče. Program vznikl 30. 1. 2009 na základě nařízení ministra školství z 23. 12. 2008. Zde je předškolní vzdělávání pod hlavičkou Ministerstva školství. Program zahrnuje vzdělávací cíle, kompetence a vzdělávací obsah.

6.1 Legislativní rámec

Tabulka pojednává o srovnání zákonů o předškolním vzdělávání v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a jeho nové úpravy.	Zákon ze dne 7. 9. 1991, o vzdělávacím systému (Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty) .
Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.	Zákon ze dne 26. ledna 1982 - Charta učitelů (Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela).
	Zákon ze dne 22. března 1990 zaměstnanců místní správy (Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych).

Tabulka č. 1: Legislativní rámec

Komentář

Předškolní vzdělávání v České republice se řídí podle dvou hlavních zákonů:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a jeho nové úpravy nazvaný též jako Školský zákon
Ten vymezuje cíle a organizaci předškolního vzdělávání, stanovuje postavení zřizování, správu mateřských škol a také hlavní požadavky na zřízení třídy přípravné.
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Předškolní vzdělávání upravují také vyhlášky:

- vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
Tato vyhláška zajišťuje bezpečnost dětí, jejich maximální a minimální počty ve třídě, obsahuje podmínky organizace a provozu mateřské školy. Stanovuje výši úplaty za vzdělávání pro veřejné školy.
- vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
Vyhláška se zaměřuje na specifické záležitosti těchto dětí.

Hlavní legislativní rámec předškolního vzdělávání v Polské republice tvoří:

- zákon ze dne 7. 9. 1991, o vzdělávacím systému
Zákon představil pojmy jako veřejné školství a neveřejné výchovně vzdělávací soustavy.

- zákon ze dne 26. ledna 1982 - Charta učitelů
Zákon definuje práva a povinnosti učitelů.
- zákon ze dne 22. března 1990 zaměstnanců místní správy
Místní správa je zřizovatelem předškolních zařízení, jejím úkolem je zajištění povinného vzdělávání pro pětileté děti. Samospráva je zodpovědná za administrativu, financování i vybavení mateřských škol.

6.2 Kurikulární dokumenty

Tabulka pojednává o srovnání kurikulárních dokumentů v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004).	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání v mateřské škole, předškolní třídy v základní škole a jiné formy předškolního vzdělávání a péče (2009).

Tabulka č. 2: Kurikulární dokumenty

Komentář

V České republice pracují mateřské školy podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Na jehož základě si každá mateřská škola vypracovává svůj školní vzdělávací program a podle něj si pak jednotlivé třídy zpracovávají svůj třídní vzdělávací program. První verze RVP PV z roku 2001 byla v roce 2004 změněna v souladu s návrhem nového školského zákona a ostatními kurikulárními dokumenty. Další změna proběhla 1. 9. 2007, podle níž musí všechny mateřské školy vytvářet školní vzdělávací programy právě podle RVP PV. Rámcový vzdělávací program je dokument závazný a veřejný.²²

V Polské republice pedagogové pracují podle Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání v mateřské škole, předškolní třídy v základní škole a jiné formy předškolního vzdělávání a péče z roku 2009. Tento dokument je rovněž závazný a veřejný.²³

²² KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004

²³ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.3 Hlavní cíle předškolního vzdělávání

Tabulka pojednává o srovnání vzdělávacích cílů v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání. • Osvojení základních hodnot, na nichž je založena naše společnost. • Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc dětem v rozvoji jejich talentu a formování dovedností, nezbytných pro zvládnutí každodenního života a dalšího vzdělávání. • Vybudování systém hodnot, včetně vedení dětí k lepšímu rozpoznání dobra a zla. • Tvarování emocionální odolnosti. • Rozvíjení sociálních dovedností. • Vytváření podmínek pro hraní a učení dětí s různými tělesnými i duševními schopnostmi v jedné skupině. • Péče o zdraví dětí a jejich tělesný vývoj. • Budování znalostí o světě a rozvíjení dovedností prezentovat své myšlenky srozumitelným způsobem. • Zavedení dětí do světa estetických hodnot a rozvoj sebevyjádření přes hudbu, divadlo, výtvarné umění. • Formování pocitu sounáležitosti v komunitě, v rodině, skupině vrstevníků, národním společenství.

Tabulka č. 3: Hlavní cíle předškolního vzdělávání

Komentář

Úkolem českého předškolního vzdělávání je rozvíjení dítěte po všech stránkách osobnosti, přípravování dítěte k zahájení školní docházky, rozvíjení klíčových kompetencí u dítěte pro usnadnění budoucího uplatnění v životě, doplňovat rodinnou výchovu, zajistit přisun mnohostranných podnětů k rozvoji a učení. Dále by předškolní vzdělávání mělo obohacovat život dítěte v předškolním věku, podporovat tělesný rozvoj, zdraví a pohodu dítěte, napomáhat k poznání světa a hodnot společnosti a motivovat k dalšímu učení a poznávání.

V zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a jeho nové úpravy jsou cíle předškolního vzdělávání definovány takto: „Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji, na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat

nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.²⁴

Rámcový vzdělávací program pracuje se čtyřmi navzájem propojenými a korespondujícími cílovými kategoriemi. Stanovuje cíle v podobě záměrů a v podobě výstupů. Obojí na oblasti obecné a oblastní. Jedná se tedy o rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy.

Rámcový vzdělávací program formuluje 3 rámcové cíle, jejichž naplňování by měl učitel sledovat:

- a) rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání,
- b) osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost,
- c) získání osobní samostatnosti a schopnosti projevat se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Rámcový vzdělávací program současně stanovuje klíčové kompetence, jejichž osvojování začíná již v předškolním věku a pokračuje v dalším vzdělávání. Jejich osvojování je důležité pro osobní rozvoj každého jedince. Pro předškolní vzdělávání jsou klíčové:

- a) kompetence k učení,
- b) kompetence k řešení problémů,
- c) kompetence komunikativní,
- d) kompetence sociální a personální,
- e) kompetence činnosti a občanské.²⁵

Úkolem polského předškolního vzdělávání rozvoj dítěte po všech stránkách, vybudování systému hodnot, rozvíjení znalostí u dětí, vybudování emocionální odolnosti, rozvíjení sociálních dovedností, přípravování dítěte ke vstupu do základní školy. Cíle předškolního vzdělávání jsou rozpracovány v 15 vzdělávacích oblastech, které jsou dále rozpracovány a slouží zároveň jako způsobilosti, kterých by dítě mělo dosáhnout před vstupem do základní školy:

- a) rozvoj sociálních dovedností dětí,
- b) rozvoj sebeobslužných dovedností, hygienických a kulturních návyků,
- c) podpora jazyka vývoj dětí,
- d) podpora dětí v rozvíjení duševní činnosti,
- e) výchova ke zdraví a fyzickému vývoji dětí,
- f) budování starosti o vlastní bezpečnost starat se o vlastní bezpečnost,
- g) vzdělávání prostřednictvím umění - dětského diváka a herce,

---

²⁴ ZÁKON č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a jeho nové úpravy, s.: 10273

²⁵ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

- h) vzdělávání prostřednictvím umění – hudba, zpěv a tanec
- i) vzdělávání prostřednictvím umění - různé formy umění,
- j) podpora mentálního vývoje dětí prostřednictvím zábavy,
- k) pomoc dětem ve smyslu patologických jevů a vyhýbání se nebezpečí,
- l) výchova k respektování rostlin a živočichů,
- m) podpora duševního vývoje dítěte s matematickým vzděláním,
- n) formování ochoty učit se číst a psát.²⁶

Česká republika	Polská republika
3 hlavní vzdělávací cíle.	10 hlavních vzdělávacích cílů.
5 klíčových kompetencí.	Kompetence rozpracovány v 15 vzdělávacích oblastech.

Tabulka č. 4: Základní odlišnosti ve vzdělávacích cílech předškolního vzdělávání

²⁶ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.4 Obsah předškolního vzdělávání

Tabulka pojednává o srovnání obsahu předškolního vzdělávání v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
<ul style="list-style-type: none"> • RVP je rozdělen do 5 vzájemně propojených vzdělávacích oblastí: <ul style="list-style-type: none"> - biologická (Dítě a jeho tělo), - psychologická (Dítě a jeho psychika), - interpersonální (Dítě a ten druhý), - sociálně-kulturní (Dítě a společnost), - environmentální (Dítě a svět). 	<ul style="list-style-type: none"> • RVP je rozdělen do 15 oblastí: <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj sociálních dovedností dětí, - rozvoj sebeobslužných dovedností, hygienických a kulturních návyků - podpora jazykového vývoje dětí, - podpora dětí v rozvíjení rozumových činností, - výchova ke zdraví a fyzickému vývoji dětí, - budování starosti o vlastní bezpečnost, - vzdělávání prostřednictvím umění <ul style="list-style-type: none"> - dětského diváka a herce, - vzdělávání prostřednictvím umění <ul style="list-style-type: none"> - hudba, zpěv a tanec, - vzdělávání prostřednictvím umění <ul style="list-style-type: none"> - různé formy umění, - podpora mentálního vývoje dětí prostřednictvím zábavy, - pomoc dětem ve smyslu atmosférických a přírodních jevů, a vyhýbání se nebezpečí, - výchova k respektování rostlin a živočichů, - podpora rozumového vývoje dítěte s matematickým zaměřením, - formování ochoty učit se číst a psát, - výchova rodinná, občanská a vlastenecká.
<ul style="list-style-type: none"> • Jednotlivé oblasti obsahují vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oblasti jsou dále rozpracovány na způsobilosti, kterých děti dosahují během předškolního, popř. školního vzdělávání.

Tabulka č. 5: Obsah předškolního vzdělávání

Komentář

V České republice je obsah předškolního vzdělávání rozdělen do pěti vzájemně propojených oblastí. Obsahem těchto oblastí jsou dále navzájem propojené kategorie. Mezi tyto kategorie patří: dílčí vzdělávací cíle, což jsou záměry, na které by se měl učitel zaměřovat. Vzdělávací nabídka obsahuje souhrn činností, které vedou k naplňování cílů, očekávané výstupy, očekávané výsledky, kterých zpravidla na konci předškolní docházky dítě dosáhne. Jejich dosažení však pro dítě není povinné. Součástí jsou i možná rizika, se kterými by měl pedagog počítat a poznat, čeho by se měl vyvarovat.

Záměrem oblasti Dítě a jeho tělo je tělesný rozvoj, podpora fyzické pohody, zvyšování tělesné zdatnosti, vedení k zdravému životnímu stylu a sebeobsluze. Oblast dítě a jeho

psychika je rozdělena na tři podoblasti: Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace; Sebepojetí, city a vůle. Zde by se měl pedagog zaměřovat zvláště na rozvoj intelektu dítěte, řeči a jazyka, podporovat psychickou zdatnost a odolnost, zachovávat u dítěte duševní pohodu. Oblast Dítě a ten druhý se zaměřuje na podporování vztahů a komunikace mezi dítětem a druhým dítětem i dospělým. Záměry oblastí Dítě a společnost jsou zvláště zasvětit dítě do pravidel soužití lidí ve společnosti, předávat vědomosti o materiálních i duchovních hodnotách, kultuře a umění. V poslední oblasti Dítě a svět se pedagogové zaměřují na vytváření elementárního povědomí o okolním světě, jeho zákonitostech, nejprve v blízkém okolí, potom z celosvětového hlediska a vytváření kladného postoje dítěte k životnímu prostředí.

Vzdělávací obsah slouží pedagogovi jako podklad pro vytvoření vlastní vzdělávací nabídky. V třídním vzdělávacím programu, který si každý pedagog zpracovává podle školního vzdělávacího programu, by měla mít tato vzdělávací nabídka podobu integrovaných bloků. Bloky mohou být rozsáhlé, dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé.

Očekávané výstupy jsou rozpracovány podle pěti základních klíčových kompetencí. První jsou kompetence k učení: Dítě, které ukončuje předškolní vzdělávání, soustředěně pozoruje, objevuje a zkoumá, umí používat pojmy, zná znaky a symboly. Umí své nabyté zkušenosti uplatnit v praxi a dalším vzdělávání. Má základní vědomosti o světě lidí, přírody, kultury a techniky. Zajímá se o dění a změny okolo sebe, samo zjišťuje nové skutečnosti a projevuje radost z věcí, které se naučilo. Neužívá pouze spontánního učení, ale umí se již učit také vědomě, zapamatovat si nabyté vědomosti a umí soustředěně dokončit práci. Učí se zhodnotit svou práci i práci ostatních. Projevuje zájem o učení. Kompetence k řešení problémů: Všimá si okolí, problémů a dění v něm. Situace, na které stačí, řeší sám, složitější s pomocí dospělého. Při řešení problémů zkouší, improvizuje, zkouší problém vyřešit pokusem a omylem, řeší jej na základě minulé zkušenosti. Umí rozpoznat funkční řešení od nefunkčních. Užívá matematických pojmů a vnímá jednoduché matematické souvislosti. Dokáže pochopit, že vyhýbání se problémům nevede k cíli, ba naopak. Chápe, že dělat chyby je přirozené a že se tímto člověk učí, pokud je hodnocen ne jen za správný výsledek, ale také za snahu. Komunikativní kompetence: Dítě umí užívat jazyka ve správné formě, umí formulovat své myšlenky. Dokáže formulovat své pocity a myšlenky, ovšem nejen mluvenou řečí, ale např. i mluvním projevem. Domluví se s okolím jak verbálně, tak i neverbálně, rozumí jednoduchým symbolům a umí je používat. Nestydí se komunikovat s dětmi ani s dospělými. Chápe, že umět komunikovat je výhodou. Rozšiřuje okruh své slovní zásoby. Umí používat komunikační

prostředky, jako jsou knihy, počítač apod. Je seznámeno s tím, že český jazyk není jediný lidský komunikační prostředek a má vybudované předpoklady k učení se cizímu jazyku.

Sociální a personální kompetence: Umí se rozhodovat samostatně, dokáže sdělit svůj názor a ví, že za své rozhodnutí a činy nese zodpovědnost. Dokáže rozlišit co je dobré a co špatné. Dokáže být ohleduplný. Dovede se prosadit, ale i podřídí ve skupině. Při nepříjemné komunikaci s cizím člověkem se chová zodpovědně a umí ji odmítnout. Rozumí tomu, že všichni lidé nejsou stejní, dokáže být tolerantní, neposmívá se. Umí se bránit projevům násilí jiného dítěte a dokáže pochopit negativní důsledky takového jednání.

Činnostní a občanské kompetence: Učí se plánovat své činnosti. Ví, že se může rozhodovat svobodně, ale za své rozhodnutí nese zodpovědnost. Jde za svým cílem, ale dokáže se také přizpůsobit okolnostem. Zajímá se o druhé a umí ocenit jejich práci. Ví, že má určitá práva a má povědomí o základních hodnotách. Chrání zdraví své i druhých, je v tomto směru zodpovědný.²⁷

V Polské republice se obsah předškolního vzdělávání nalézá v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání v mateřské škole, předškolních třídách v základní škole a jiných formách předškolního vzdělávání a péče dělí do patnácti oblastí, které se dále dělí na způsobilosti, kterých děti dosahují během předškolního, popř. školního vzdělávání.

První oblastí předškolního vzdělávání patří Rozvoj sebeobslužných dovedností, hygienických a kulturních návyků. Okruh se zaměřuje na komunikaci dítěte, na to, aby umělo správně naslouchat druhému dítěti i dospělému, na samostatnost dítěte, zapojování dítěte do hry a dění v mateřské škole, vedení k solidaritě a ke znalostem informací o své osobě.

Druhá oblast se nazývá Podpora jazykového vývoje dětí. Zaměření směřuje k vedení dětí ke správné hygieně a stolování, oblékání a dodržování pořádku.

Třetí oblast s názvem Podpora dětí v rozvíjení duševní činnosti. Zde jde zvláště o rozvoj jazykových dovedností a naslouchání.

Čtvrtou oblastí je Podpora dětí v rozvíjení rozumových činností, která je zaměřena na porozumění sebe i svého okolí.

Pátá oblast Výchova ke zdraví a fyzickému vývoji dětí se zaměřuje na vytváření povědomí o zdraví, správném životním stylu a o ochraně zdraví. Šestou oblastí je Budování starosti o vlastní bezpečnost, jež se zaměřuje na získání informací o možném

---

²⁷ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

riziku v podobě pohybu na silnici, rostlin a živočichů či návykových látek a o možnostech obrany proti nim. Následují 3 oblasti nazvané vzdělávání prostřednictvím umění, které jsou rozděleny do třech částí.

Vzdělávání prostřednictvím umění – dětského diváka a herce je sedmou oblastí předškolního vzdělávání. Zaměřuje se na vytváření povědomí dětí o tom, jak se správně chovat na kulturních akcích a seznámení s divadlem prostřednictvím vlastní tvorby.

Osmá oblast předškolního vzdělávání se nazývá Vzdělávání prostřednictvím umění, hudby, zpěvu a tance. Zde jde zejména o vytvoření kladného vztahu k hudbě, zpěvu a tanečnímu pohybu. Získávání povědomí o rytmice, možnost zpěvu písní, vlastního vytváření hudby pomocí dětských nástrojů a dovednost naslouchat hudbě.

Devátou oblastí je Vzdělávání prostřednictvím umění – různé formy umění. Jde o oblast zaměřující se na budování zájmu dítěte o umění, o které projeví zájem, seznámení dětí s tradicemi a uměleckými děly dané oblasti.

Desátá oblast předškolního vzdělávání s názvem Podpora mentálního vývoje dětí prostřednictvím zábavy. Tato oblast se zaměřuje na manipulaci s různými nástroji a materiály, kdy se děti učí prostřednictvím vytváření vlastních výtvorů.

Následuje oblast číslo jedenáct Pomoc dětem ve smyslu atmosférických a přírodních jevů a vyhýbání se nebezpečí. Oblast je zaměřena na znalost základů oblékání v daném ročním období, předcházení nemocem a úrazům. Také na porozumění pojmům spjatým s počasím.

Dvanáctou oblastí je Výchova k respektování rostlin a živočichů, kde záměr směřuje k seznamování s přírodou a živočichy a k vytváření klaného a ochranného vztahu k nim.

Oblast třináctá podpora rozumového vývoje dítěte s matematickým zaměřením. Zaměření je zde v získávání informací o matematických elementárních základech, jako je rozlišení správného a chybného počítání, rozlišování pravolevé orientace, informace o vzdálenostech a časových údajích.

Oblast číslo čtrnáct Formování ochoty učit se číst a psát je předposlední oblastí předškolního vzdělávání. Zaměřuje se zvláště na podporování zájmu dětí o čtení a psaní, zaměření na koordinaci ruka-oko, naslouchání příběhům a následná interpretace, rozvíjení fonemické diference, dovednost orientovat se ve znacích a symbolech.

Poslední oblastí předškolního vzdělávání je Výchova rodinná, občanská a vlastenecká. Zaměření je zde na upevňování vědomostí o blízkých, městech a hlavních znacích země, ve které žijí.²⁸

Česká republika	Polská republika
Předškolní vzdělávání je realizováno v 5 vzdělávacích oblastech, které se dále rozvíjí ve vzdělávacích cílech, vzdělávací nabídce, očekávaných výstupech a jsou zde stanovena i možná rizika.	Pracuje se podle 15 vzdělávacích oblastí, které jsou rozpracovány na obecné způsobilosti dítěte neboli kompetence.

Tabulka č. 6: Základní dlišnosti ve vzdělávacím obsahu předškolního vzdělávání

²⁸ ORGANIZACJA SYSTEMU EDJUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.5 Požadavky na přijetí a volba školy

Tabulka pojednává o srovnání požadavků na přijetí a volby školy v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
O přijetí dítěte rozhoduje ředitel školy.	O přijetí dítěte rozhoduje ředitel školy.
O přijetí dítěte mladšího 3 let rozhoduje ředitel.	O přijetí dítěte mladšího 3 let rozhoduje ředitel.
Volba školy je záležitostí rodičů.	Volba školy je záležitostí rodičů.

Tabulka č. 7: Požadavky na přijetí a volba školy

Komentář

Požadavky na přijetí jsou v obou zemích velice podobné. V České republice musí dítě dosáhnout 3 let věku, ale ve zvláštních případech lze přijmout i dítě mladší. Rozhodnutí zůstává na řediteli. Stejně tak je tomu i v Polsku. Volba předškolního zařízení je zcela na rodičích v obou porovnávaných zemích. Předškolní vzdělávání v obou zemích je dobrovolné s tím rozdílem, že v České republice se doporučuje a zároveň i hojně využívá navštěvování předškolního zařízení dětmi rok před vstupem do školního zařízení. Tyto děti mají zároveň přednost. V případě, že v dané mateřské škole není dostatečná kapacita, je na obci najít pro dítě náhradní předškolní zařízení. V Polské republice je rok před vstupem do školy dítě povinno absolvovat jeden rok v určitém předškolním zařízení, kde je na místní samosprávě dítěti toto místo zajistit.^{29, 30}

Základní odlišnosti:

- v ČR je předškolní vzdělávání zcela dobrovolné
- v PR je dobrovolné jen do věku 5 let, v tomto věku je předškolní vzdělání na dobu jednoho roku povinné

---

²⁹ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

³⁰ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.6 Organizace předškolního vzdělávání

Tabulka pojednává o srovnání organizace předškolního vzdělávání v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Přijímají se děti od 3 do 6, popř. 7 let.	Přijímají se děti od 3 do 6, popř. 7 let.
3 ročníky pro děti: - čtyřleté v daném šk. roce, - pětileté v daném šk. roce, - šestileté v daném šk. roce popř. s odloženou školní docházkou.	4 formy pro děti: - tříleté, - čtyřleté, - pětileté, - šestileté.
Maximální počet dětí ve třídě je stanoven na 24 (lze udělat výjimku).	Maximální počet dětí ve třídě je stanoven na 25 (lze udělat výjimku).
Maximální počet dětí ve třídě v případě integrace je stanoven na 19.	Maximální počet dětí ve třídě v případě integrace je stanoven na 20.
Homogenní i heterogenní třídy.	Homogenní i heterogenní třídy.
Možnost integrovaných tříd.	Možnost integrovaných tříd.

Tabulka č. 8: Organizace předškolního vzdělávání

Komentář

Předškolní vzdělávání v České republice probíhá v mateřských školách, kde jsou zřizovateli obce, soukromých mateřských školách, jež zřizují soukromé subjekty nebo speciálních mateřských školách. Předškolní vzdělávání je v ČR dobrovolné.

Předškolní vzdělávání ČR je určeno pro děti zpravidla od 3 do 6 (7) let. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Pokud nelze dítě přijmout z kapacitních důvodů, obec zajistí místo v jiné mateřské škole. Je zde možnost vytváření integrovaných tříd, kde se mohou vzdělávat děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Maximální počet dětí upravuje vyhláška a ten je stanoven na 24. V případě dodržení hygienických požadavků, lze udělit výjimku. U integrovaných tříd je počet dětí snížen na 19.

V rámci heterogenních tříd existují 3 ročníky. Pro děti, které v daném školním roce dovrší 4, 5 a 6 let (popř. s odloženou šk. docházkou). Existují zde ale i homogenní třídy.

Rozhodnutí o přijetí dítěte do mateřské školy je na řediteli školy. Jeho dalšími kompetencemi je organizace času, komunikace s rodiči a také zodpovídá za tvorbu školního vzdělávacího programu.³¹

V Polské republice existují mateřské školy klasické, soukromé a speciální. Existují také přípravné třídy základní školy. Polské mateřské školy přijímají děti od 3 do 6 let, z toho

³¹ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

děti dovršující 5 let v daném školním roce se předškolního vzdělávání na rok účastní povinně. Do té doby je předškolní vzdělávání dobrovolné.

Pro heterogenní seskupení třídy jsou určeny 4 formy. Pro děti tříleté, čtyřleté, pětileté a šestileté. Existují školy vytvářející integrované třídy. Maximální počet dětí je zde stanoven na 25, v integrovaných třídách je počet snížen na 20. V případě integrace je zde možnost zaměstnání dalšího pedagoga na základě osvědčení vydaného pedagogicko-psychologickou poradnou.³²

Česká republika	Polská republika
U heterogenních tříd existují 3 ročníky.	U heterogenních tříd existují 4 formy.
Maximální počet dětí v české MŠ je 24 (lze udělat výjimku).	Maximální počet dětí v polské MŠ je 25 (lze udělat výjimku).
V případě integrace je počet dětí snížen na 19.	V případě integrace je počet dětí snížen na 20.

Tabulka č. 9: Základní odlišnosti v organizaci předškolního vzdělávání

³² ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.7 Organizace času

Tabulka pojednává o srovnání organizace času v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Mateřská škola je v provozu po celý školní rok s možností omezení nebo přerušení v době letních prázdnin.	Mateřská škola je v provozu po celý školní rok s možností přerušení.
Docházka celodenní, polodenní.	Minimální pobyt dítěte v mateřské škole je 5 hodin denně.

Tabulka č. 10: Organizace času

Komentář

Provoz mateřských škol v České republice je po celý školní rok s možností omezení nebo přerušení provozu v měsících červenci nebo srpnu, popř. obou měsících, které stanoví ředitel školy po projednání se zřizovatelem. Toto omezení je ředitel povinen rodičům oznámit nejméně dva měsíce předem. Lze také omezit či přerušit provoz z vážných důvodů i v jiném období. Provozní doba může být různá. Většinou bývá celodenní, polodenní, nebo internátní. V případě polodenní docházky je to ovšem maximálně 6,5 hodiny denně. Během týdne je provozní doba pětidenní. Provoz a denní rozvrh je zcela v kompetenci mateřské školy. Denní řád by měl být uzpůsoben tak, aby byl schopen respektovat individuální potřeby dítěte. Měl by být také dostatečně flexibilní, aby bylo možno reagovat na aktuální situaci a přizpůsobit jej potřebám dítěte. Měl by být rozvržen tak, aby mohla být naplněna potřeba spánku a odpočinku, také dostatek času na pobyt venku, řízenou a spontánní činnost.³³

V Polské republice jsou mateřské školy otevřeny taktéž po celý školní rok s výjimkou přerušení, které určí ředitel školy s ohledem na potřeby rodičů. Časový harmonogram je rozvržen do pěti částí. Jedna pětina by měla být věnována hře, jedna pobytu venku, jedna vzdělávacím aktivitám a dvě pětiny péči o svou osobu a organizačním záležitostem. Harmonogram je rozvržen tak, aby bral v úvahu potřeby a zájmy dětí.³⁴

Česká republika	Polská republika
Docházka dětí je celodenní nebo polodenní.	Je stanoven minimální pětihodinový pobyt dítěte v MŠ.

Tabulka č. 11: Základní odlišnosti v organizaci času předškolního vzdělávání

³³ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

³⁴ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.8 Hodnocení dětí

Tabulka pojednává o srovnání hodnocení dětí v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Hodnocení dítěte je v kompetenci učitelky.	Hodnocení dítěte je v kompetenci učitelky.
Zjišťování naplňování hlavních cílů vzdělávání.	Zjišťování připravenosti dítěte k zahájení školní docházky.

Tabulka č. 12: Hodnocení dětí

Komentář

V České republice je na každé škole a pedagogovi, aby si zpracoval svůj systém hodnocení. Lze vycházet z TVP PV. Nejde pouze o hodnocení pokroků určitého dítěte, ale také o porovnávání dětí mezi sebou. Sledování by mělo být dlouhodobé a systematické, měly by být zaznamenány pokroky dítěte v jednotlivých oblastech. Úkolem hodnocení je zjištění případných nesouměrností ve vývoji dítěte a jeho následné řešení. Hodnocení je důvěrné a přístupné pouze pedagogům a rodičům. Je zde obsažena úroveň plnění hlavních vzdělávacích cílů, speciálních vzdělávacích potřeb dítěte a jeho zájmů.³⁵

V Polsku neexistuje žádná metodika pro hodnocení dítěte. Pedagog hodnotí pouze jeho znalosti a dovednosti. Jediné formální hodnocení se týká dětí ve věku šesti let před vstupem do školy, kdy se hodnotí zdravotní a fyzický vývoj dítěte. Toto hodnocení slouží jako získávání informací o budoucích žácích pro základní školy a je zaměřeno na výběr žáků do speciálních škol. Učitelé mají za úkol neustále děti sledovat a vést záznamy o jejich vývoji, aby jej později mohli využít v komunikaci s rodiči a odborníky jako jsou lékaři a pedagogicko-psychologické poradny, jakožto i ve své další práci a rozvoji dítěte. Nové kurikulum vymezuje povinnost učitele vytvořit předškolní diagnostiku dítěte, která se týká připravenosti k zahájení školní docházky. Ta začíná na začátku školního roku a pokračuje až do zápisu dítěte do základní školy.³⁶

Česká republika	Polská republika
Děti lze hodnotit na základě TVP PV.	Neexistuje metodika pro hodnocení dítěte.

Tabulka č. 13: Základní odlišnosti v hodnocení dětí v předškolním vzdělávání

³⁵ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

³⁶ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

6.9 Alternativní školství

Tabulka pojednává o srovnání alternativního školství v České a Polské republice

Česká republika	Polská republika
Existují alternativní typy škol.	Existují alternativní typy škol.

Tabulka č. 14: Alternativní školství

Komentář

V České republice existuje několik alternativ předškolního vzdělávání. Známe jsou mateřské školy waldorfského typu a mateřské školy fungující na základech pedagogiky Montessori a školy křesťanského typu. 61 mateřských škol u nás pracuje podle programu Začít spolu, který vznikl na základě mezinárodního programu Step by step v roce 1994. Zaměřuje se na přístup k etnickým minoritám a na děti pocházející z málo podnětného prostředí. Dalším užívaným programem, který vznikl na základě projektu Škola podporující zdraví je program Zdravá mateřská škola z roku 1996. V roce 2002 zahájila firma IBM projekt KidSmart Early Learning. Jedná se o program, který je zaměřen na vzdělávání předškolních dětí prostřednictvím počítačové výuky.³⁷

V Polské republice se alternativní školství rozvíjelo zvláště vzhledem k poklesu počtu předškolních zařízení. Tak vznikají kluby pro děti a předškolní centra, které poskytují krátkodobé předškolní aktivity. I zde jsou známy mateřské školy typu Montessori nebo Waldorf. Metody jsou používány selektivně a tak často vedou k vytvoření nových poznatků a myšlenek. Jedním z příkladů jsou Vratislavské školy budoucnosti.³⁸

Česká republika	Polská republika
Programy Škola podporující zdraví, Zdravá mateřská škola, projekt KidSmart Early Learning.	Vratislavské školy budoucnosti.

Tabulka č. 15: Základní odlišnosti v alternativním školství předškolního vzdělávání

³⁷ ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY [online]. Eurydice. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf

³⁸ ORGANIZACJA SYSTEMU EDUKACJI W POLSCE [online]. Eurydice. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

Shrnutí a diskuze

V porovnání předškolního vzdělávání obou zemí narážíme na odlišnosti, ale jsou zde také skutečnosti navzájem podobné. Každá ze zemí má své zákony, podle kterých se řídí, v České republice předškolní vzdělávání upravují také vyhlášky.

Obě země pracují podle Rámcových vzdělávacích programů. Tyto programy obsahují hlavní vzdělávací cíle, které se opět v mnohém shodují, ale najdeme zde také odlišnosti. V České republice jsou známy tři rámcové cíle, které souvisejí s pěti klíčovými kompetencemi a pěti vzdělávacími oblastmi. Hlavních vzdělávacích cílů v Polsku je celkem deset. Ty jsou dále rozpracovány do patnácti oblastí, které zahrnují obecné způsobilosti dítěte. České předškolní vzdělávání obsahuje 5 vzdělávacích oblastí dále rozpracovaných na dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika. Předškolní vzdělávání polska pracuje podle 15 vzdělávacích oblastí, které jsou rozpracovány na obecné způsobilosti dítěte neboli kompetence.

Předškolní vzdělávání v obou zemích je dobrovolnou záležitostí. V ČR jsou pětileté děti přijímány přednostně, v PR je rok v předškolním zařízení pro pětileté děti povinný. O výběru předškolního zařízení v obou zemích rozhodují rodiče a děti jsou přijímány na základě rozhodnutí ředitele školy. Obě země zpravidla přijímají děti od 3 do 6 (7) let věku. V České republice je maximální počet dětí na třídu stanoven počtem 24, ale lze udělit výjimku. V Polské republice dosahuje maximální počet dětí na třídu počtem 25. Ovšem v případě integrace se čísla snižují. V případě ČR je to počet 19, v PR počet 20. Lze tedy vytvářet integrované třídy. V obou zemích existují třídy homogenní i heterogenní. V České republice se homogenní třídy dělí na 3 ročníky – děti tříleté, čtyřleté a pětileté. V Polsku třídy dělí na 4 formy – pro děti, které v daném roce dosáhnou tří, čtyř, pěti a šesti let.

Mateřské školy obou zemí jsou v provozu zpravidla celý školní rok v ČR s možnou výjimkou 2 měsíců velkých prázdnin, popř. z vážných důvodů i v jiném období, docházka dětí je buď celodenní, nebo polodenní. V PR je zde také možnost přerušování provozu. Minimální pobyt dítěte v mateřské škole je stanoven na 5 hodin denně. Hodnocení dětí v obou případech probíhá celoročně, dlouhodobě a systematicky. Je v kompetenci učitelky vytvořit si systém hodnocení. V ČR lze hodnotit na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a hlavním cílem hodnocení je zjišťování naplňování základních cílů vzdělávání. V PR neexistuje metodika pro zpracování hodnocení. Hodnotí se zvláště ve věku 6 let za účelem získání informací pro základní školy a případné zařazení žáků do speciálních škol.

V obou zemích je využíváno alternativního školství. V ČR se využívá předškolního vzdělávání na základech pedagogiky Waldorf a Montessori, ale známé a čím dál častěji užívané jsou také školy, pracující na základech programů Začít spolu a Škola podporující zdraví. V Polsku se využívá klubů a center pro děti. I zde jsou známy školy waldorfského typu a školy pracující podle pedagogiky Marie Montessori. Typické pro polské alternativní školství jsou např. Vratislavské školy budoucnosti.

Závěr

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Část praktickou a část empirickou. V teoretické části je vymezen pojem kurikulum a jeho rozdělení. Dále je zde popsána historie předškolního kurikula z dřívějších dob po rok 1945, od konce válečného období po dobu revoluce a od tohoto období po současnou dobu.

Následuje podrobný popis dnešního předškolního vzdělávacího systému v České republice a rozpracování hlavních cílů předškolní vzdělávací soustavy.

Jelikož mezi trendy současného předškolního vzdělávání patří také jeho alternativy, rozhodla jsem se pro popis tří nejznámějších forem alternativního vzdělávání a to pedagogického systému Marie Montessori, programu Škola podporující zdraví a Začít spolu.

Poslední kapitolou teoretické části je popis tradic předškolního vzdělávání v Polsku i jeho současné kurikulum spolu s hlavními vzdělávacími cíli.

Empirická část je zaměřena na porovnání předškolního kurikula obou daných zemí. Prvním bodem této části byl legislativní rámec spolu se základními zákony předškolního vzdělávání obou zemí. Následuje porovnání kurikulárních dokumentů. Zajímavé bylo porovnávání vzdělávacích cílů, kde se nalézají zjevné podobnosti. Obsah předškolního vzdělávání je v každé zemi popsán odlišně, ale dá se říct, že je zpracován na velice podobném základu. Požadavky na přijetí dítěte do předškolního zařízení jsou téměř totožné v obou zemích. Organizace předškolního vzdělávání se liší v sestavení heterogenních tříd a maximálním počtu dětí ve třídě. Ani tyto odlišnosti nejsou však extrémně odlišné. Nechybí zhodnocení organizace času a hodnocení předškolních dětí. Praktickou část uzavírá porovnání využívání alternativního školství v naší a sousední republice.

Vzhledem k tomu, že jsem doposud neměla možnost o kontakt s předškolním vzděláváním cizích zemí, bylo pro mne zpracování tohoto tématu velkou výzvou. Myslím, že zamyšlení nad systémy jiných zemí a následné seznámení s nimi může být do budoucna pro pedagogy velkým přínosem v jejich práci.

Seznam literatury a použitých zdrojů

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 1. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-210-6.

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Podzim v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy 3. díl*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-267-X.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

SLIPKOVÁ, V. a kol. *Proměny nepřímárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. Olomouc: PdF UP, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

Legislativní normy

KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice-Bílá kniha*, Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, Praha: VÚP, 2004. ISBN 80-87000-00-5.

Vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a jeho nové úpravy.

Internetové zdroje

MORKES, František. *Metodický portál inspirace a zkušeností učitelů* [online]. 18. 10. 2006 [cit. 2011-04-15]. RVP. Dostupné z WWW:

<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/827/TEREZIANSKA-REFORMA-V-CESKEM-SKOLSTVI.html>>

KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004

ORGANIZACJA SYSTEMU EDJUKACJI W POLSCE [online]. Euridyce. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/PL_PL.pdf

Osobní stránky zaměstnanců a studentů UHK [online]. Neni : Neni, neni [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://lide.uhk.cz/pdf/ucitel/bilekma1/ukfdch/Kurikulum.pdf>>

Ústav pro informace ve vzdělávání. *Vzdělávací systém Polska* [online]. Rue d'Arton 15 : EURYDICE European Unit, 1997 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#poland>.

Wikipedie [online]. Wikipedie, otevřená encyklopedie. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kurikulum>>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vzdělávací systém České republiky	15
Obrázek 2: Vzdělávací systém Polské republiky	25

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Legislativní rámec.....	29
Tabulka č. 2: Kurikulární dokumenty.....	31
Tabulka č. 3: Hlavní cíle předškolního vzdělávání.....	32
Tabulka č. 4: Základní odlišnosti ve vzdělávacích cílech předškolního vzdělávání	34
Tabulka č. 5: Obsah předškolního vzdělávání	35
Tabulka č. 6: Základní dlišnosti ve vzdělávacím obsahu předškolního vzdělávání	39
Tabulka č. 7: Požadavky na přijetí a volba školy	40
Tabulka č. 8: Organizace předškolního vzdělávání	41
Tabulka č. 9: Základní odlišnosti v organizaci předškolního vzdělávání.....	42
Tabulka č. 10: Organizace času	43
Tabulka č. 11: Základní odlišnosti v organizaci času předškolního vzdělávání.....	43
Tabulka č. 12: Hodnocení dětí.....	44
Tabulka č. 13: Základní odlišnosti v hodnocení dětí v předškolním vzdělávání.....	44
Tabulka č. 14: Alternativní školství.....	45
Tabulka č. 15: Základní odlišnosti v alternativním školství předškolního vzdělávání.....	45

Anotace

Jméno a příjmení:	Alžběta Horáková
Katedra:	Katedra primární pedagogiky
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Komparace předškolního kurikula v České a Polské republice
Název v angličtině:	Comparison of pre-school curriculum in the Czech Republic and Poland
Anotace práce:	Hlavním cílem bakalářské práce je srovnání předškolního kurikula České a Polské republiky z hlediska legislativních předpisů, hlavních cílů, organizační struktury, obsahu předškolního vzdělávání a alternativního školství v obou zemích.
Klíčová slova:	Předškolní vzdělávání, předškolní vzdělávací dokumenty, mateřská škola, alternativní vzdělávání
Anotace v angličtině:	The main objective of thesis is a comparison of pre-school curriculum, Czech Republic and Poland in terms of legislative provisions, the main objectives, organizational structure, the content of early childhood education and alternative education in both countries.
Klíčová slova v angličtině:	Pre-school education, preschool education documents, kindergarten, alternative education
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	52 stran
Jazyk práce:	Český jazyk